

Experimentarium®

 Villabyerne

Koldt og varmt lys

Vi ligger under for det mest almindelige. Også hvad angår vores oplevelse af farver fra lyset. Derfor er det svært at sige hvad rigtigt hvidt lys er.

De to billeder, der ledsager denne artikel, viser udmærket hvordan vi uvilkårligt knytter det gyldne lys sammen med oplevelsen af varme og tryghed, mens det blå lys symboliserer kulde og mørke. Måske dominerer dette tankesæt især mennesker, der lever i egne af jorden som Danmark, hvor vinteren alle dage har været en krævende periode, og hvor ilden og det tilbageven-

dende sollys repræsenterer vores overlevelse.

Gå ud og gør dine observationer

Mig bekendt er der ikke foretaget videnskabelige undersøgelser, der påviser at folk fra andre breddegrader har det anderledes med lysets farve end os nordboere.

Det på trods af at der er meget at observere. Gå en tur i et boligkvarter en aften.

Kig diskret mod vinduerne uden farvede gardiner. Hvilken farve har familierne valgt at lyssætte deres lejlighed med? Det gyldne lys fra glødepærer og sparepærer dominerer i Danmark. Men der er også vinduespartier, hvorfra der kommer et mere blåligt lys. Måske er det her, der bor familier med rod i det sydlige udland? Fra en hel del vinduer kommer der et underligt, flimrende blå

lys. Her er det fjernsynet, der er tændt. På fjernsynet er der ofte billeder taget i dagslys. Og dagslyset er meget mere blå end det gullige lys, vi er vant til at bruge hjemme i lejligheden.

Om lyset er gulligt, hvidt eller blå er ord for lysfarver, fagligt kalder vi det for farvetemperaturen og den måles i grader Kelvin. Man taler om varme lysfarver hvis farvetemperaturen er lav, og kolde lysfarver hvis farvetemperaturen er høj (ja, denne irriterende konflikt mellem dagligt sprog og fysiske værdier er noget vi må leve med).

Mængde og størrelse af lys og lysets lysfarve

Dybset set er der ikke en lysfarve, der er rigtig eller forkert. Det kommer alene an på smag og behag. Alligevel er der en tendens til at det afdæmpede (svage) lys virker mest naturligt med gyldne nuancer (lavfarvetemperatur under 2700 gr. Kelvin). Det er stearinlyset og den dæmpede glødepærer eksempler på. Små lyspunkter virker også mest naturlige hvis de er lidt gullige, fx en juletræskæde, som i diode-udgaven med blå dioder virker noget malplaceret.

Men skal der være meget lys, fx i et kontor eller på et værksted, så virker de mere blå-hvide lysfarver mere rigtige (høj farvetemperatur på 4000 gr. Kelvin). Det hænger nok sammen med vores oplevelse af det mest almindelige store og kraftige lys, nemlig fra dagslyset. Dagslyset har som regel en farvetemperatur omkring de 6500 gr. Kelvin.

Hvidbalance

Vores syn er – som andre sanser – parat til at tilpasse sig

det dominerende sanseindtryk. Når du træder ind i kontoret, og en kollega har lagt ekstra meget parfume på, så virker det voldsomt i starten, men efter nogen tid kan du ikke lugte det mere. Hjernen dæmper de indtryk, der ikke virker nye og interessante. Tilsvarende er det med lysfarver. Den hvide nuance, du har valgt at belyse kontoret eller hjemmet med, vænner man sig meget

hurtigt til, når man er derinde. Så er det bare normalt hvidt lys. Men ude fra gaden eller fra gangen kan man let se forskel på dit kontor og nabokontoret, hvor kollegaen har valgt en anden farve lysstofrør. Vores syn har det på samme måde som digital kameraet. Det afpasser sig til den dominerende hvide nuance – vores hvidbalance står på automatik.

*Poul Kattler
poulk@experimentarium.dk*

